

PARTÍCULES MODALS EN CATALÀ

1. INTRODUCCIÓ

És un fet que cada país té una pròpia tradició lingüística i terminològica, la qual, no en últim terme, està estretament relacionada amb la història i les característiques de la seva llengua. En el món de la lingüística alemanya es parla des de fa temps de l'existència i de la funció de les anomenades *partícules modals*. Per orientar d'entrada el públic lector d'aquest article diré, de manera resumida, que les partícules modals són mots invariables, tal com ho assenyala el terme *partícula*, que tenen la funció d'indicar o de modificar la il·locució, així com manifestar de manera vaga les intencions, l'actitud i l'univers emotiu de l'emissor. El tema de les partícules modals en català i en d'altres llengües romàniques ha estat tractat en diverses publicacions.¹ Tanmateix, aquest terme no ha aconseguit guanyar-se la confiança dels lingüistes tant de casa nostra com d'altres països de parles romàniques. D'una banda, els estudis comparatius entre l'alemany i les llengües romàniques han arribat a la conclusió que no tota partícula modal alemanya es pot traduir per un element que pertanyi a una categoria afí. De l'altra, en la investigació de les llengües romàniques s'ha estès entre els lingüistes el terme *connector*, així com d'altres termes equivalents,² el qual, en principi, sembla englobar els elements que correspondrien a les partícules modals.

Els objectius d'aquest estudi són dos: a) investigar si el català disposa d'un grup que, en el pla funcional, correspongui a les partícules modals alemanyes —aspecte que, de fet, ja ha estat investigat i que també ha quedat demostrat,

1. Els estudis sobre partícules modals van iniciar-se cap a la dècada de 1960; és especialment coneguda la publicació de Harald Weydt (1969). Des de llavors, s'han publicat nombroses investigacions, també de tipus contrastiu entre diferents llengües.

2. Uns altres investigadors parlen de *marcadors de discurs*, *operadors de discurs*, etc. Ferrer Mora (2001: 108) defineix *connector* de la següent manera: «*Connector* es una denominación común para una serie de lexemas y locuciones cuya función principal consiste en unir dos elementos homogéneos o heterogéneos».

però que haig de tractar per facilitar la comprensió de les qüestions que vull plantejar, atès que aquesta categoria no es fa servir en la lingüística catalana—, i *b*) analitzar fins a quin punt aquestes partícules modals del català queden englobades o no dins el grup dels connectors: aquest és, de fet, l'objectiu més essencial que em proposo. L'anàlisi es fonamentarà en els mitjans terminològics i analítics que ofereix la pragmàtica. Com a punt de partida per a determinar quins són els trets essencials de les partícules modals en català tindrè en compte l'alemany, ja que és una llengua amb una tradició lingüística força arrelada en aquest camp. Tanmateix, prenent com a base aquesta comparació inicial, m'allunyaré de l'alemany per poder determinar les característiques de les partícules modals en català. L'anàlisi em portarà a la conclusió que el català sí que disposa d'una classe de partícules modals (deixant ara de banda si es tracta d'una classe lexemàtica o funcional), si bé no amb una correspondència exacta amb el grup que ofereix l'alemany. Igualment, arribo a la conclusió que el terme *connector* és insuficient per a caracteritzar aquests mots.

2. CARACTERÍSTIQUES DE LES PARTÍCULES MODALS ALEMANYES

Diversos investigadors han emprès la tasca d'elaborar repertoris de trets fonamentals de les partícules modals alemanyes. L'enumeració que presento a continuació vol ser un resum i, alhora, una tria de les característiques que figuren en publicacions diverses (cf. Ferrer Mora 2001: 97-102 i Meibauer 1994: 29-32) i que m'han semblat més importants pels objectius d'aquest article. Les característiques —morfològiques, semanticopragmàtiques, sintàctiques i fonètiques— de les partícules modals alemanyes són les següents: 1) Són invariables, aspecte que no mostra cap excepció. 2) Tal com he anunciat a la introducció, les partícules modals tenen la funció d'indicar o de modificar la il·locució i, alhora, manifestar de manera vaga tant l'univers emotiu de l'emissor³ com el tipus de relació comunicativa i afectiva que es va configurant amb l'interlocutor a mesura que avança la conversa. Aquesta funció pragmàtica essencial explica que les partícules modals apareguin sobretot en contextos interaccionals i també que, en usar-les, hom intensifiqui l'acte de parla, el qual esdevé més expressiu i més reeixit.⁴ És important remarcar que, tot i no disposar, les partícules modals, d'un contingut descriptiu (com el tenen, per exemple,

1. També Acosta (1984: 40) remarca en el seu estudi el contingut emotiu conceptual *per se* de les partícules modals.

2. És sabut que fins a l'anomenat gir pragmàtic, el qual tingué lloc cap als anys setanta, la lingüística només s'interessà pels textos escrits. En relació amb la gran majoria de llengües en les quals es desenvolupà una cultura escrita estàndard, hom pot parlar d'una veritable persecució de la llengua parlada. Recordem, precisament en el camp de les partícules modals alemanyes, que aquestes foren titllades per alguns estilistes de «polls dins la pell de l'alemany», que, evidentment, calia exterminar (cf. Schlieben-Lange 1990: 122).

noms i adjectius), sí que tenen un contingut semàntic, conceptual i convencional, relacionat amb el context, el qual és transmès de manera vaga. En la lingüística alemanya es parla d'*indexicalitat* en relació amb el fenomen segons el qual un mot serveix per a referir-se al context de manera implícita (cf. Torrent-Lenzen 2005).⁵ El caràcter fortament indexical de les partícules modals possibilita que prenguin un significat o l'altre segons el context (cf. Franck 1980: 254), almenys en alemany. 3) Des del punt de vista sintàctic, les partícules modals són elements plenament integrats en l'estructura de l'oració, tot i que, en alemany, llur supressió no comporta agramaticalitat. Segons Meibauer (1994: 50-61) —en relació amb la teoria generativista de la X-barra—, es tracta d'adjunts. Tanmateix, des del punt de vista pragmàtic, és evident que no sempre són elements prescindibles (cf. Ferrer Mora 2001: 97-98): en una oració com ara *Wäre ich doch/nur Millionär!* ('Si fos milionari!') queda clara la intenció optativa de l'emissor; en canvi, és difícil de dir si la supressió de la partícula modal comporta una oració pragmàticament correcta: *?Wäre ich Millionär!* (cf. Meibauer 1994: 31). És important remarcar que les partícules modals alemanyes són elements facultatius des del punt de vista sintàctic, pel fet mateix de tenir la funció d'adjunts. En català, en canvi, les partícules modals no sempre constitueixen elements sintàcticament facultatius, atès que sovint ocupen posicions sintàctiques que han d'ésser omplertes.

Les tres característiques fonamentals exposades⁶ ens han de guiar en la recerca de partícules modals en català. Evidentment, la primera és la més bàsica. Però, al meu entendre, és la segona la que mostra de manera decisiva què és una partícula modal, això és, el tret que en defineix la funció semanticopràgmat. Alhora, tanmateix, no hem de negligir la característica 3, és a dir, s'ha de tenir present que estem parlant d'elements integrats en el sintagma oracional, bé que en català no cal que ocupin la mateixa posició que en alemany. Aquest últim punt és important perquè la caracterització funcional de les partícules modals coincideix en gran part amb la caracterització funcional de les interjeccions.⁷

3. No em consta que aquest terme hagi aconseguit introduir-se en la lingüística catalana.

4. Els altres trets no tan significatius per als objectius d'aquest estudi, que per raons d'espai presento a peu de pàgina, serien: 4) No porten accent prosòdic; tanmateix, hi ha partícules amb variants tòniques; en aquests casos, el canvi prosòdic sol indicar canvis il·locutius: una exhortació es converteix en una advertència, etc. (cf. Meibauer 1994: 19-22); val a dir que alguns investigadors opinen que quan una partícula porta accent ja no és modal (cf. Meibauer 1994: 19-22 i 31). 5) Normalment apareixen abans del rema (cf. Meibauer 1994: 29), però també aquí hi ha excepcions (cf. Meibauer 1994: 32). 6) No poden ésser preguntades i no poden figurar com a resposta autònoma. 7) No poden ésser negades. 8) Són combinables entre si.

7. Segons la definició de Cuenca (2002: 3175), la funció de les interjeccions és modalitzadora, per tal com manifesten «valors i actituds del parlant respecte al que diu i a l'intercanvi comunicatiu en general» (Cuenca 2002: 3175). Les dues grans diferències entre partícules modals i interjeccions són les següents: a) les interjeccions poden formar una oració independent (cf. Cuenca 2002: 3175) i tenen, per tant, una entonació, també independent, exclamativa (cf. Portolés 2001: 66), mentre que les partícules modals estan integrades en l'oració tant sintàcticament com

Abans he dit que les partícules modals fan referència al context emotiu. Quan parlo aquí d'emocions, no m'estic referint a grans sentiments com ara l'odi, la rancúnia, l'amor, les ganes de venjança, etc., sinó a estats anímics transitoris com podrien ésser estar content, sorprendre's, emportar-se'n una decepció, empipar-se momentàniament amb algú, etc., tot plegat afectes que, en gran part, són manifestats verbalment. Les emocions són fenòmens altament difosos en la nostra vida psíquica, i això explica que l'expressió d'emocions se serveixi sobretot d'elements indexicals. Pel que fa al món afectiu que manifesten les partícules modals, cal assenyalar, emperò, que no totes són portadores d'emocions amb el mateix grau d'intensitat i que, al meu entendre, hi ha partícules, en podríem dir *comunicatives*, les quals palesen simplement proximitat interaccional.

3. PARTÍCULES MODALS EN CATALÀ

En aquest capítol analitzaré breument algunes partícules modals catalanes. En anteriors publicacions⁸ ja he tractat el tema i n'he presentat exemples, alguns dels quals em serviran per a aquesta exposició, junt amb nova informació que he aplegat de publicacions diverses o que és fruit de les meves reflexions. La llista de partícules modals catalanes que presentaré a continuació no és, ni de bon tros, exhaustiva.⁹ Al meu entendre, una partícula modal del català és el *que* introductor d'una pregunta amb corba entonativa descendent, en estructures del tipus *Que tens gana?*. Aquest *que*, característic del català parlat en preguntes iniciadores de seqüències dialògiques, expressa, en general, proximitat comunicativa. L'emissor pot donar a entendre que està disposat a emprendre una sèrie d'accions per satisfer les necessitats del seu interlocutor (*Que*

prosòdica; *b*) quant al significat, tant les interjeccions com les partícules modals s'han d'interpretar segons el context, de manera que poden assolir valors relativament variats, però les interjeccions pròpiament dites no tenen significat lèxic (cf. Cuenca 2002: 3203); en canvi, el significat de les partícules modals és conceptual, bé que de caràcter vague. En aquest aspecte, les partícules modals s'assemblen més a les expressions que s'empren com a interjeccions o que han esdevingut interjeccions (del tipus *francament!*). Martín Zorraquino (1992: 114), en el seu estudi sobre partícules castellanes i modalitat, presenta les interjeccions com a partícules que expressen una modalitat. Però les interjeccions, cal repetir-ho, no són partícules modals.

6. Veg. alguns dels estudis de Torrent-Lenzen (1994, 1997, 2000, 2001 i 2005) sobre partícules modals a la bibliografia.

7. Per tal de desfer possibles malentesos, voldria explicitar d'entrada tres qüestions: *a*) Les partícules que presento a continuació han estat estudiades per nombrosos lingüistes, sobretot catalans, però no com a partícules modals. Aquí m'importa tractar els aspectes taxonòmics i terminològics anunciats a la introducció, els quals no em semblen banals en absolut, atès que la terminologia és la principal eina d'anàlisi. *b*) Les partícules modals estan estretament lligades a l'entonació, però aquest aspecte no és determinant per als objectius de l'article. *c*) Per descomptat que és possible expressar d'una altra manera i amb altres mitjans la mateixa informació que hom expressa amb partícules modals. Però aquest no és el tema que m'interessa considerar.

tens gana?) o també pot manifestar unes certes expectatives (*Que hi és, la Maria?*). En català fem servir la mateixa estructura, bé que amb una entonació diferent, en preguntes-exclamacions reactives: A—*Tinc gana*. B—*Que tens gana!?* Però si acabem de dinar! Ens trobem davant d'un cas d'homonímia sintàctica que es resol amb l'entonació i amb la pertinència contextual. El *que* en el cas de la corba entonativa ascendent és una conjunció, per tal com reprèn i introdueix el contingut proposicional de la intervenció precedent. Però en el cas del *que* amb corba entonativa descendent, considero que aquest mot ha estat sotmès a un procés de pragmatització tal que només s'hi pot reconèixer molt remotament la funció conjuntiva original.

Són característiques del català les partícules modals *pla*, *prou*, *rai* i *per això* en oracions com per exemple: *Ara pla que l'hem feta bona!*¹⁰ *Ara prou que hi aniré!*¹¹ *Malament rai, si has suspès l'examen! Hauràs de repetir el curs; Tu rai, que saps nedar!*¹² o *Tu, per això, sempre n'has de fer un gra massa!* Esmentem, igualment, les partícules modals *potser* en interrogatives retòriques tendencioses (*Que potser et fa riure?*), també acompanyant un pronom personal tònic, normalment *tu*, en contextos en què hom expressa, per exemple, desavinença amb el comportament d'altri (*Tu també, ets ben ximple!*), bé manifestant estranyesa, segons el context, potser amb un lleu to de retret (*Bé m'ho havies dit, que li ho digués*), ja expressant un retret (*Ja podries tancar la porta*),¹³ cada expressant l'extrem valor negatiu d'una cosa que s'esmenta a continuació (*Haviem fet cada imprudència, quan érem joves!*), si expressant sorpresa en alguns con-

8. Amb la partícula *pla*, l'emissor reacciona enfront d'una situació inesperada que li exigeix actuar o dir alguna cosa, i ell no sap com fer-ho, o no pot, etc.

9. La partícula *prou* és un reforçament il·locutiü. En aquest exemple i en una situació concreta podria expressar amenaça.

10. La partícula *rai* està relacionada amb el contingut emotiu d'haver-se de preocupar i/o de no haver-se de preocupar. Cal diferenciar dos usos de *rai*: d'una banda, *rai* pot acompanyar l'adverbi *malament*, formant tots dos una oració autònoma des del punt de vista sintàctic i quasi autònoma des del punt de vista pragmàtic; d'una altra, *rai* pot acompanyar un sintagma nominal (*Tu rai!*), preposicional (*De sabates rai!*), adverbial (*Avui dia rai!*), una pròtasi condicional (*Si t'ho diuen rai!*), etc. La partícula *rai*, quan no acompanya l'adverbi *malament*, sempre es fa servir en relació amb el contingut contextual implícit d'haver-se de preocupar o de no haver-se de preocupar pel fet que unes conseqüències determinades entraran en escena i afectaran un dels dos grups o bàndols d'intervinents, també implícits: les persones implicades dins de l'enunciat que conté *rai* (per exemple, *en Joan* a l'enunciat *en Joan rai!*, o les persones que estan relacionades amb un determinat examen —perquè l'han d'escriure, etc.— a *Aquest examen rai!*) no cal que es preocupin atès que un fet determinat té fàcil solució; en canvi, la resta d'intervinents en l'escena sí que poden tenir motius per a preocupar-se. Quan *rai* segueix l'adverbi *malament*, llavors només hi ha un «bàndol» implicat en el tema o escena a què es refereix *rai*, i aquesta entitat (persona, grup, etc.) és la que rebrà les conseqüències i la que, per tant, té motius per a preocupar-se: A—*He suspès l'examen*. B—*Malament rai*. [implicació possible: *Hauràs de repetir el curs*]. Fixem-nos que en l'enunciat que segueix *rai*, quan aquesta partícula acompanya l'adverbi *malament*, hom esmenta les conseqüències, mentre que en els altres casos hom esmenta el motiu pel qual no cal preocupar-se. L'estructura pragmatico-oracional que genera *rai* és, doncs, totalment fixa i convencionalitzada. Sobre la partícula *rai*, veg. Espinal (1986) i Solà i Pujols (1990).

11. Acosta (1984: 40) també inclou la partícula castellana *ya* en la llista de partícules modals del castellà.

textos (*Si és en Pere!*), certs usos de la partícula *pas*¹⁴ i la partícula *no* després de la locució conjuntiva *fins que* com a reforçament d'una condició (*No sortiràs fins que no hagi acabat els deures*) o també en les subordinades de les oracions de temor (*Tinc por que no vingui*).¹⁵ A la bibliografia hom sol llegir que l'alemany i el neerlandès són llengües riques en partícules modals (cf. Hentschel 2001: 116). Certament, vistes les nombroses partícules modals que trobem en català sense haver buscat exhaustivament, potser es tracta d'un tòpic que caldria revisar.

4. ASPECTES TAXONÒMICS: PARTÍCULES MODALS O CONNECTORS?

Els mitjans lingüístics equivalents a les partícules modals alemanyes reunits en diferents investigacions de caràcter eminentment comparatiu conformen un grup força heterogeni que inclou elements de diferents classes de paraules i fenòmens (conjuncions, adverbis, interjeccions, vocatius, locucions, tags, temps verbals i mecanismes diversos com ara l'entonació) (cf. Ferrer Mora 2001: 107), elements que, òbviament, no constitueixen cap classe pel fet mateix de la seva absoluta heterogeneïtat. Alguns investigadors arriben a la conclusió que en català hi ha mots que sí que podrien ésser classificats com a partícules modals, els quals, emperò, no conformen cap classe que pugui correspondre a les partícules modals alemanyes (cf. Ferrer Mora 2001: 95). En general, tanmateix, deixant de banda elements com ara el temps verbal o l'entonació, els connectors pragmàtics són vistos pels romanistes que han tractat el tema com els candidats preferits a conformar un grup més o menys homogeni semblant al de les partícules modals alemanyes (cf. Ferrer Mora 2001: 107). I, efectivament, algunes de les unitats que s'ofereixen com a equivalents de les partícules modals alemanyes han estat estudiades com a connectors pragmàtics.

Tot i les evidents coincidències funcionals entre partícules modals i alguns connectors, jo veig, en aquest tipus de reflexió, dos problemes fonamentals. En primer lloc, no em sembla pertinent buscar, d'entrada, una classe de partícules modals en català amb la idea que hagi de correspondre exactament al grup de partícules modals alemanyes i, en no trobar-la, decidir que no hi ha partícules

12. Per exemple, en preguntes del tipus *No han pas trobat un rellotge en els lavabos?*, amb la qual l'emissor expressa esperança (això és, la pressuposició que l'interlocutor potser té, ha trobat, etc. el que l'emissor li demana possibilita el sentiment d'esperança) o en exclamacions del tipus *No li diguessis pas!* o *No hi anessis pas!*, amb les quals hom expressa la possibilitat d'un perill, d'una amenaça, etc. Klaus Hunnius (2004: 72) informa com en algunes contrades del món francoparlant *pas* ha assumit funcions pragmàtiques força expressives: concretament, en el francès del Canadà, en les oracions de relatiu superlatives del tipus *C'est la meilleure chose qu'il y a pas*.

13. Aquesta partícula actualitza un pensament negatiu, tesi que corrobora Klaus Hunnius (2004) en relació amb el francès. Com a contingut emotiu, podem formular que la negació contextual en aquests casos concrets està relacionada amb el sentiment de temor i amb un desig que quelcom no s'esdevingui, i manifesta, per tant, discordança entre determinades expectatives i el context. Diversos autors han assenyalat paral·lèlismes amb el *doch* alemany partícula modal (cf. Hunnius 2004: 71).

modals en català com a grup de mots amb característiques pròpies. El segon problema és de caire taxonòmic i terminològic. D'una banda, no podem ignorar la tradició terminològica de la lingüística catalana i romànica, la qual té, sens dubte, una lògica pròpia; d'una altra banda, el terme *connector* —també el de *connector pragmàtic*— es presenta excessivament ambigu i heterogeni perquè pugui fer servei en relació amb les partícules modals.¹⁶

En resum, les partícules modals es poden englobar fins un cert punt en el grup dels connectors, per tal com connecten membres del discurs, els fan compatibles entre si i amb el món exterior (cf. Portolés 2001: 29) i donen cohesió i coherència al text. Atesa llur funció eminentment pragmàtica, es poden classificar, a més, dins el grup dels connectors pragmàtics. També coincideixen amb els connectors pel fet de guiar les inferències del diàleg (cf. Portolés 2001: 25-26). A més, les partícules modals, de la mateixa manera que els connectors en general i d'acord amb la teoria de l'argumentació de Ducrot i Anscombe, contenen instruccions per a continuar el discurs, en el sentit que un enunciat determinat amb partícules modals afavoreix una sèrie de continuacions i en dificulta d'altres (cf. Portolés 2001: 88).

La solució seria, potser, introduir o tenir en compte una subcategoria, la de les partícules modals, en el grup dels connectors pragmàtics: es tracta d'una proposta provisional que revisarem tot seguit, atès que ara es planteja un nou problema, que és decidir si les partícules modals constitueixen una classe funcional o lexemàtica. En la bibliografia sobre connectors en català i en castellà hom pot llegir a totes les fonts que és complex delimitar aquests mots respecte a d'altres classes de mots (cf. Cuenca 2002: 3175). Per cert, també en la lingüística alemanya es discuteix si les partícules modals conformen una classe funcional o lexematicocategorial. Segons Meibauer (1994: 1 i 28-61), aquesta pregunta representa una de les qüestions pendents en la investigació de les partícules modals, a la qual ell respon conclouent que les partícules modals constitueixen una classe lexemàtica. Al seu parer, aquest problema està lligat a la

14. En la bibliografia sobre connectors pragmàtics —he tingut en compte estudis sobre el català i el castellà—, la primera cosa que salta a la vista és que s'hi analitzin molts elements que no són partícules modals, claríssimament i indiscutible. Antonio Briz, per exemple, en el seu llibre sobre els connectors (1998), presenta connectors pragmàtics que sí que potser podrien ésser considerats partícules modals, però també n'analitza molts d'altres que no són modals. Heus ací un dels seus exemples: «*Primero* tú no eres quién para decirme si he hecho bien o no y *segundo* tú le has hecho más cabronadas que yo o sea que te callas» (Briz 1998: 199). *Primero* i *segundo* són aquí connectors pragmàtics que reforcen la llista de retrets, però *per se* no tenen cap mena de contingut emotiu ni valor indexical. Pons Bordería (1998: 35) dedica un capítol del seu llibre *Conexión y conectores* al tema de les relacions entre els connectors i les partícules modals, però es tracta d'un capítol molt breu (de divuit línies exactament), en el qual l'autor només esmenta el tema. Martín Zorraquino (1992: 111-125), en un article sobre partícules i modalitat que publicà en una obra alemanya de diferents autors, analitza el tema, sense parlar tampoc, emperò, de les característiques específiques de les partícules modals, ni explicitar si hi ha equivalències amb d'altres termes o mots del castellà, etc. Aquests comentaris sobre les obres de Briz, Pons Bordería i Martín Zorraquino no han d'ésser entesos com a crítica, sinó com una simple constatació.

qüestió de la relació que mantenen les partícules modals amb els seus mots d'origen.¹⁷ Meibauer considera que, en els casos en què un mot existeix com a partícula modal i com a element d'una altra classe (adverbi, conjunció, adjectiu, etc.), hom no pot parlar d'homònims, atès que no constitueixen unitats diferents, però sí d'heterosemes, per tal com divergeixen en les funcions (sintàctiques, semàntiques i pragmàtiques), la qual cosa vol dir que han desembocat en categories diferents (cf. Meibauer 1994: 5). Els heterosemes, en aquests casos, serien el resultat de diferents estadis en el procés de gramaticalització (cf. Meibauer 1994: 16) i de pragmatització. Pel que fa als connectors, penso, com la gran majoria d'autors, que no conformen cap classe lexemàtica i que cada unitat pertany a la seva classe pròpia. En el cas de les partícules modals, emperò, considero que hi ha hagut un procés de pragmatització tal que s'han allunyat de la seva classe d'origen i han acabat formant una classe lexemàtica pròpia. Segons el meu parer, això constitueix igualment un tret definidor: les partícules modals es caracteritzen, entre d'altres coses, pel fet d'haver abandonat llur classe d'origen arran d'un procés de gramaticalització i de pragmatització. En aquest aspecte no coincideixen amb els connectors.

Abans he exposat casos, al meu entendre indiscutibles, de partícules modals en català. Ara bé, després d'haver reunit de diverses fonts exemples amb connectors, també m'he adonat que sovint es fa molt difícil determinar si una paraula és un connector o una partícula modal. Per exemple, en relació amb el *que* reactiu amb corba entonativa ascendent que hem vist més amunt, es fa difícil de dir fins a quin punt aquesta partícula és partícula modal o és conjunció.

5. CONCLUSIÓ

Podríem formular, en conclusió, que les partícules modals del català constitueixen una classe lexemàtica i funcional, la qual tindria cabuda dins el grup dels connectors pragmàtics, amb els quals no coincidirien en un punt, que seria en el fet d'haver-se allunyat de la seva classe d'origen. Seria, a més, una classe lexemàtica que inclouria força elements poc prototípics.

AINA TORRENT-LENZEN
Fachhochschule Köln / Universität Wien

17. Un exemple en català seria la relació que pugui tenir el *si* partícula modal amb el *si* condicional. Observeu els següents enunciats: a) *Si acabes de dinar, no hauries de tenir gana*; b) *Que tens gana!? Si acabes de dinar!* En el primer, *si* es conjunció i en el segon, partícula modal.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ACOSTA 1984: Luis Ángel Acosta Gómez, «Las partículas modales del alemán y español», *Studia Philologica Salmanticensia*, 7-8, 7-41.
- BRIZ 1998: Antonio Briz Gómez, *El español coloquial en la conversación. Esbozo de pragmatología*, Barcelona, Ariel.
- CUENCA 2002: María Josep Cuenca, «Els connectors textuais i les interjeccions», dins Joan Solà / Maria-Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya (eds.), *Gramàtica del català contemporani*, vol. III, *Sintaxi*, Barcelona, Empúries, 3173-3237.
- ESPINAL 1986: M. Teresa Espinal i Farré, «Els mots connectors: entorn de *rai*», *Els Marges*, Barcelona, 35, 21-42.
- FERRER MORA 2001: Hang Ferrer Mora, «De las partículas modales alemanas a los conectores pragmáticos en español: un puente», dins Hang Ferrer Mora / Salvador Pons (eds.), *La pragmática de los conectores y las partículas modales, Quaderns de Filologia / Estudios lingüísticos*, VI, València, 93-113.
- FRANCK 1980: Dorothea Franck, *Grammatik und Konversation*, Monographien: Linguistik und Kommunikationswissenschaft, 46, Königstein/Ts: Scriptor.
- HENTSCHEL 2001: Elke Hentschel, «Pragmatische Markierungen im Sprachvergleich», dins Hang Ferrer Mora / Salvador Pons (ed.), *La pragmática de los conectores y las partículas modales, Quaderns de Filologia / Estudios lingüísticos*, VI, València, 115-126.
- HUNNIUS 2004: Klaus Hunnius, «Die französische Negation aus sprachtypologischer Perspektive: Das sogenannte *ne explétif*», dins Alberto Gil / Dietmar Osthus / Claudia Polzin-Haumann (eds.), *Romanische Sprachwissenschaft. Zeugnis für Vielfalt und Profil eines Faches. Festschrift für Christian Schmitt*, Frankfurt del Main *et al.*, Peter Lang, vol. II, 59-76.
- LEVINSON ²1994 [1983]: Stephen C. Levinson, *Pragmatik*, traducció a l'alemany d'Ursula Fries, Tübingen, Niemeyer.
- MARTÍN ZORRAQUINO 1992: María Antonia Martín Zorraquino, «Spanisch: Partikelforschung» (Partículas y modalidad), dins Günter Holtus / Michael Metzeltin / Christian Schmitt (eds.), *Lexikon der Romanistischen Linguistik (LRL)*, V, 6.1, 111-125.
- MEIBAUER 1994: Jörg Meibauer, *Modaler Kontrast und konzeptuelle Verschiebung. Studien zur Syntax und Semantik deutscher Modalpartikeln*, Tübingen, Niemeyer.
- MEIBAUER 1999: Jörg Meibauer, *Pragmatik*, Tübingen, Stauffenburg.
- PONS BORDERÍA 1998: Salvador Pons Bordería, *Conexión y conectores. Estudio de su relación en el registro informal de la lengua*, València, Universitat de València.
- PORTOLÉS ²2001 [1998]: José Portolés, *Marcadores del discurso*, segona edició ampliada i actualitzada, Barcelona, Ariel.
- SCHLIEBEN-LANGE 1990: Brigitte Schlieben-Lange, «Normen des Sprechens, der Sprache und der Texte», dins Werner Bahner / Joachim Schildt / Dieter Viehweger (eds.), *Proceedings of the XIVth International Congress of Linguistics (Berlin/GDR, August 10-August 15, 1987)*, Berlín, Akademie-Verlag, vol. I, 114-124.
- SOLÀ I PUJOLS 1990: Jaume Solà i Pujols: «Sobre la partícula *rai* i els tòpics», *Caplletra*, 8, 55-68.
- TORRENT-LENZEN 1994: Aina Torrent-Lenzen, «Les partícules modals alemanyes i llur correspondència funcional en català», dins Gabriele Berkenbusch / Christine Bierbach (eds.), *Zur katalanischen Sprache. Historische, soziolinguistische und pragmatische Aspekte*, Katalanistischer Teil, vol. II, *Akten des 2. gemeinsamen Kolloquiums der deutschspra-*

- chigen Lusitanistik und Katalanistik (Berlin, September 1992)*, Katalanistische Studien, 4, Frankfurt del Main, Domus Editoria Europaea, 111-124.
- TORRENT-LENZEN 1997: Aina Torrent-Lenzen, «Les oracions de temença i la normativa catalana», *Zeitschrift für Katalanistik*, 10, Frankfurt del Main, 80-89.
- TORRENT-LENZEN 2000: Aina Torrent-Lenzen, «Normen über Fragen und Fragen über Normen im Katalanischen», *Romanistik in Geschichte und Gegenwart*, 6, 1, Hamburg, Helmut Buske, 69-75.
- TORRENT-LENZEN 2001: Aina Torrent-Lenzen, «*Que tens gana?* Anàlisi de la funció pragmàtica del *Que* introductor d'una pregunta amb corba entonativa descendent», dins *Miscel·lània Giuseppe Tavani*, 2, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 321-333.
- TORRENT-LENZEN 2005: Aina Torrent-Lenzen, «Indexicalitat i comunicació verbal d'emocions en català», dins *Miscel·lània Joan Veny*, 6, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 257-284.
- WEYDT 1969: Harald Weydt, *Abtönungspartikel. Die deutschen Modalwörter und ihre französischen Entsprechungen*, Bad Homburg v. d. H., Gehlen.